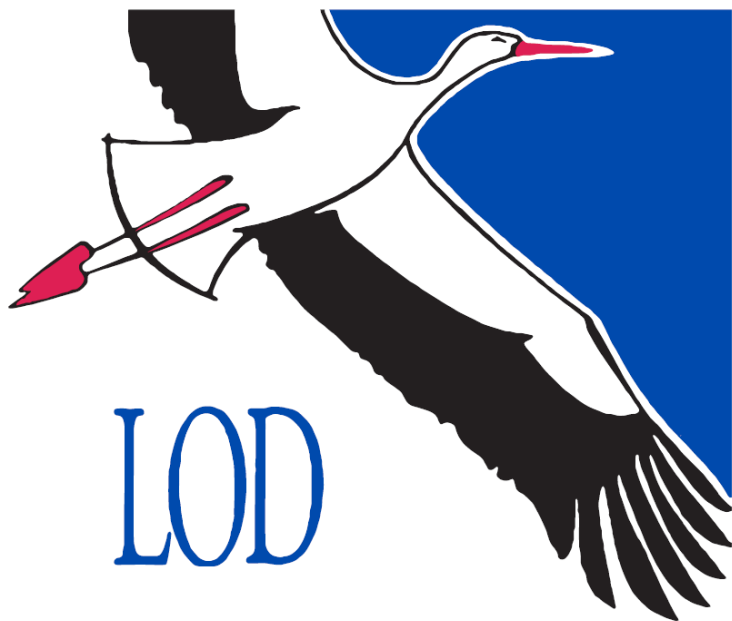

Įprasti paukščiai ar jau nykstantys?

2025 m. JPGS rezultatai ir signalai apie aplinkos būklę

Liutauras Raudonikis, Gintaras Riauba

Lietuvos ornitologų draugija

2026-03-28

Įprastų paukščių gausos stebėseną

LOD įprastų kaimo kraštovaizdžio paukščių populiacijų gausos stebėseną vykdo nuo 1994 m.

Darbo etapai:

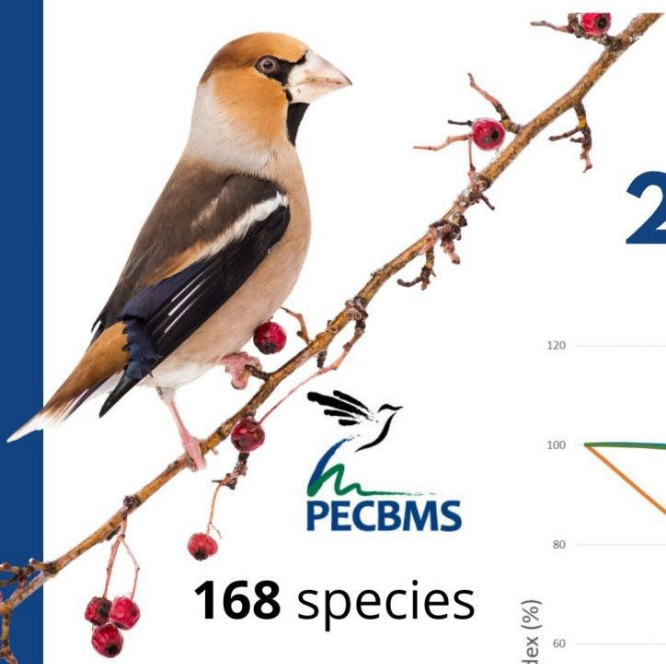
- **Paukščių apskaitos;**
- **Duomenų skaitmeninimas** (įvedimas į duomenų bazę);
- **Duomenų tikrinimas, validavimas** ir kasmečių populiacijų **gausos indeksų apskaičiavimas.**

Rezultatai pateikiami Europos mastu įprastų paukščių gausos stebėsenos programas koordinuojančiai Visos Europos įprastų paukščių monitoringo koordinatoriams (PECBMS; <https://pecbms.info/>)

ĮPGS - Įprastų (kaimo kraštovaizdžio) paukščių gausos stebėseną

AKPPI – Agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indeksas

MPI – Miško paukščių populiacijų indeksas

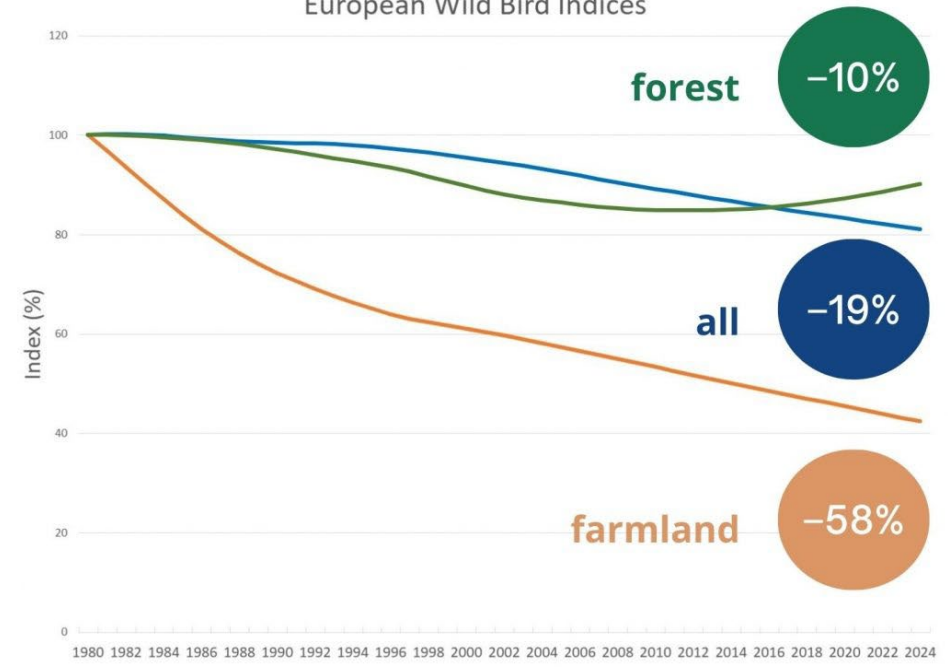

168 species
30 countries
45 years
(1980–2024)

www.pecbms.info

2025 UPDATE

European Wild Bird Indices

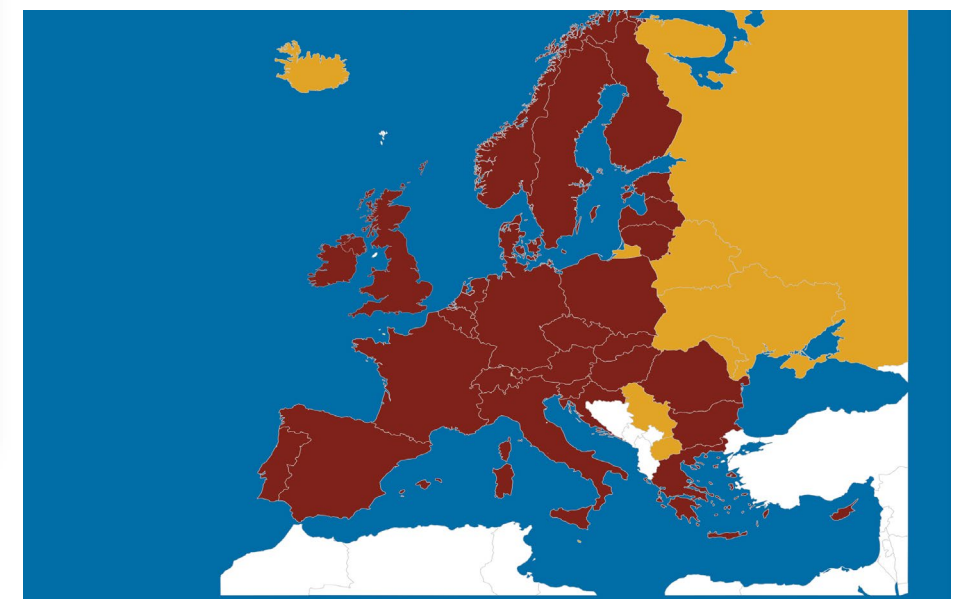
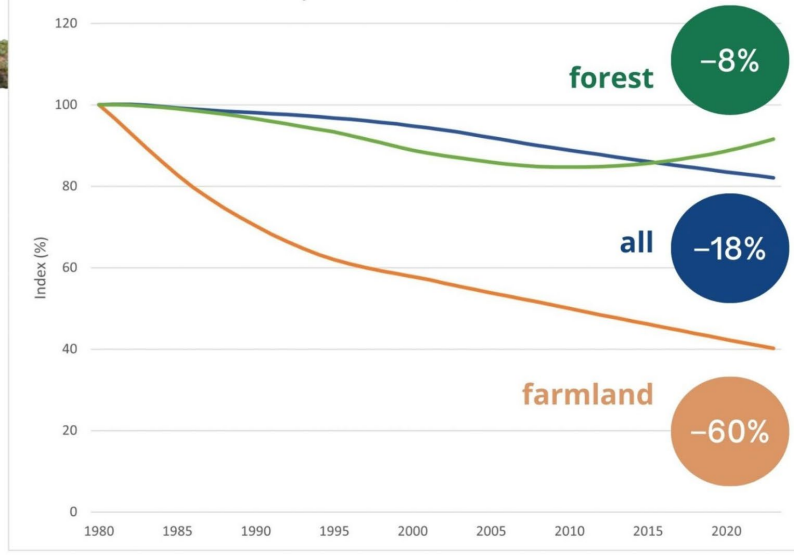
168 species
30 countries
44 years
(1980–2023)

www.pecbms.info

2024 UPDATE

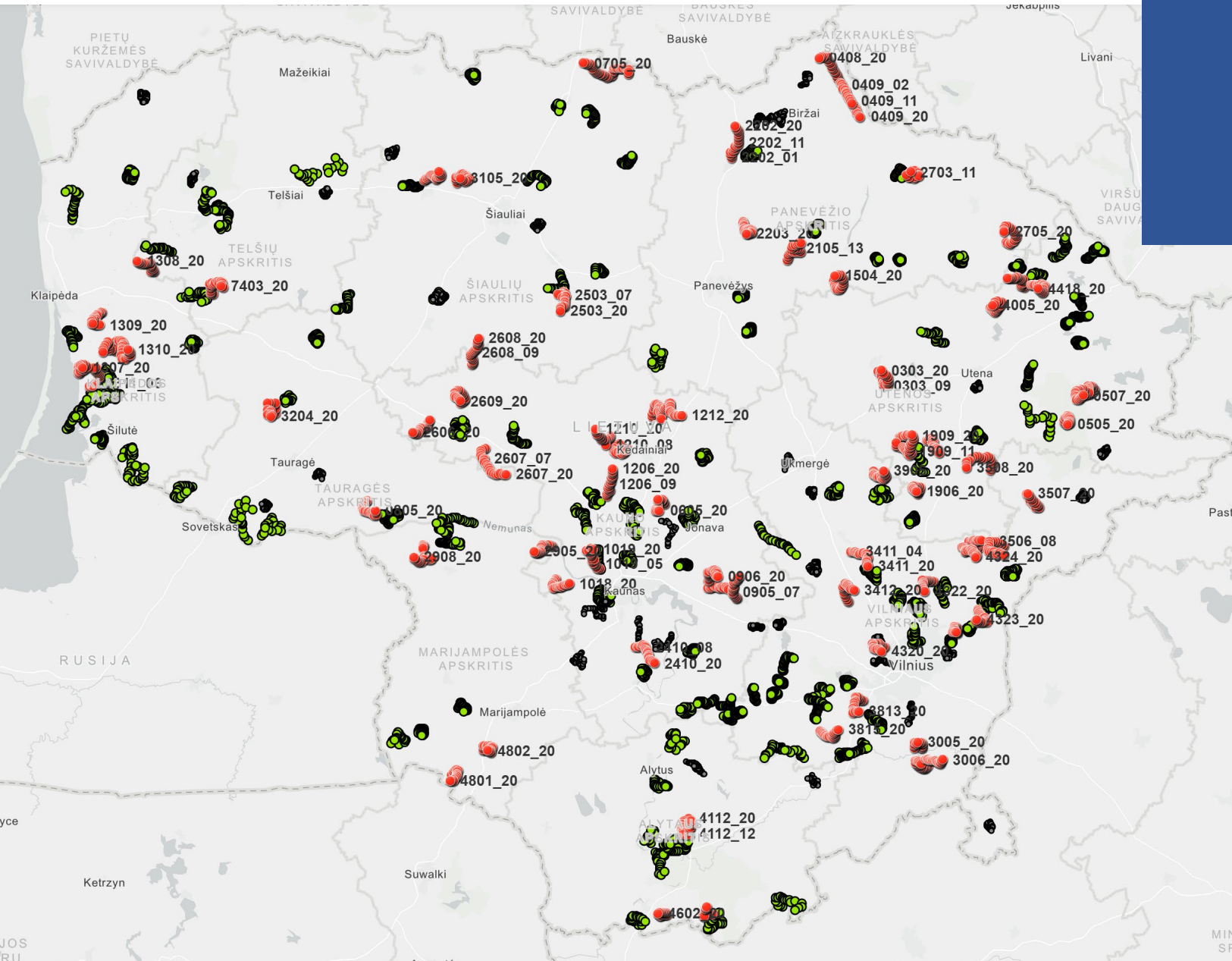
European Wild Bird Indices

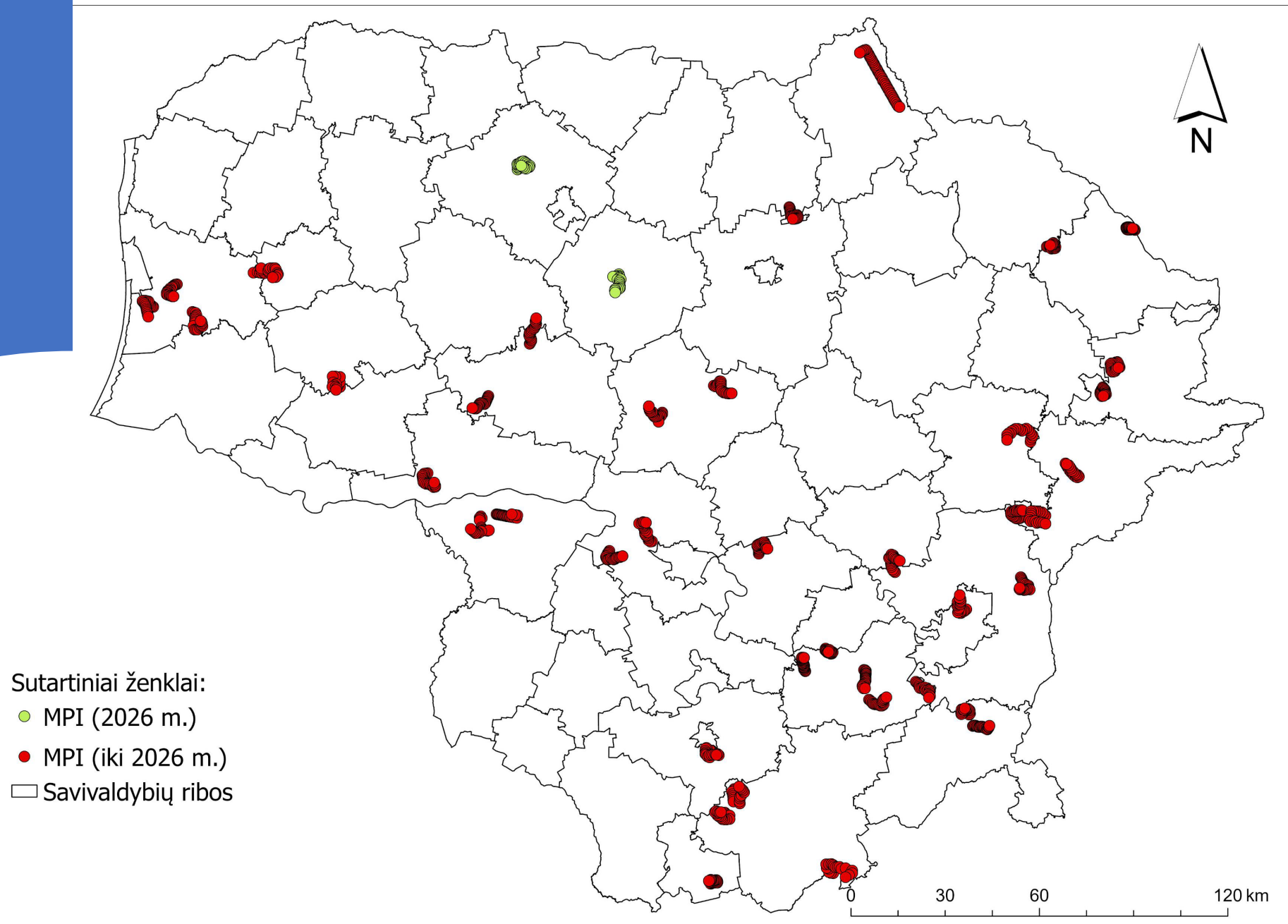
● bird monitoring scheme providing data to PECBMS in 2024 update

Tyrimų apimtys

- Kasmet vykdomos paukščių apskaitos pagal „**Taškinių apskaitų**“ metodiką įvairiose Lietuvos vietose;
- 2025 m. apskaitas vykdė **61** stebėtojas;
- Viso **121** tyrimų vieta;
- **36** nauji apskaitos maršrutai sudaryti 2025 m. - **28** nauji maršrutai miškuose.

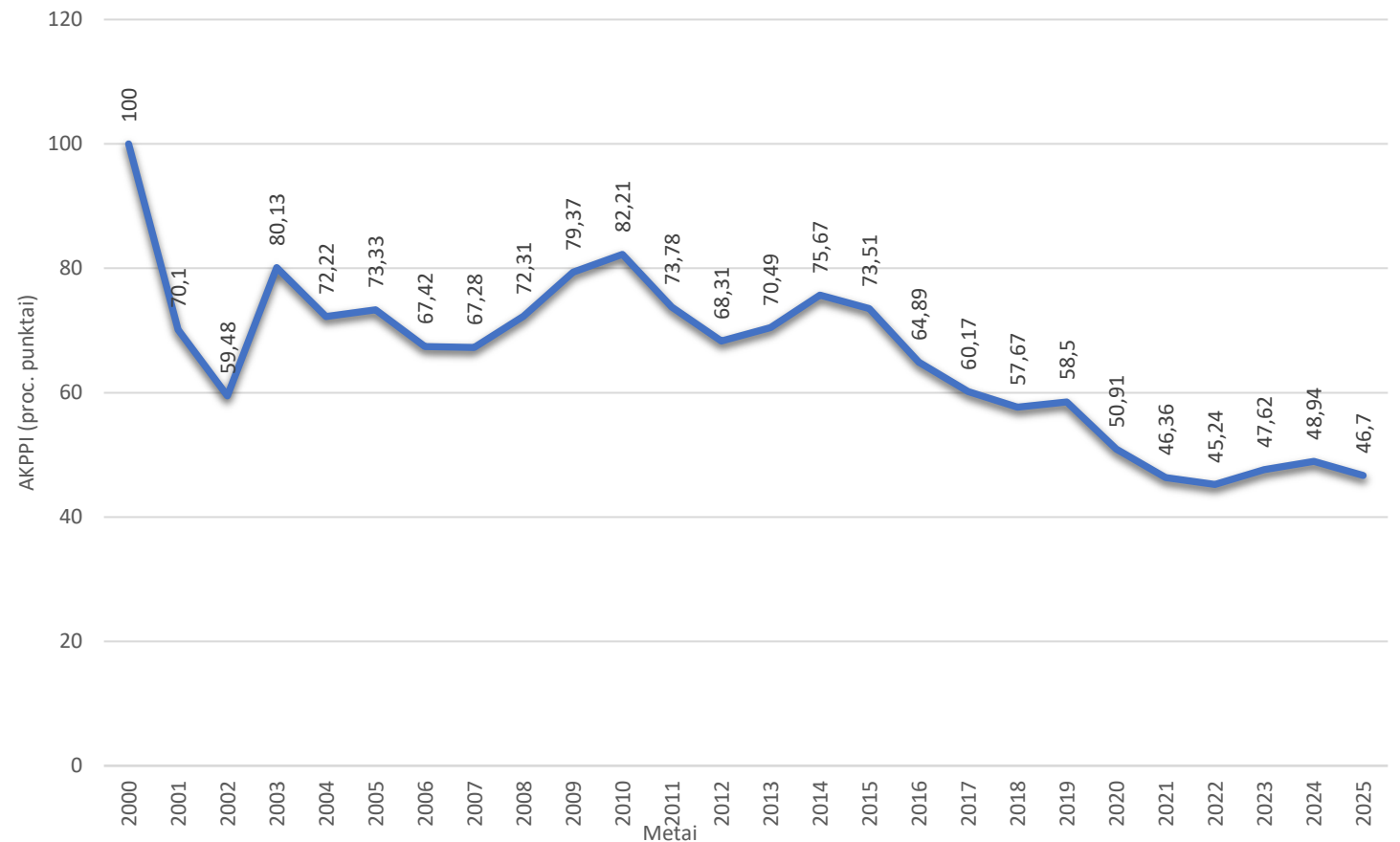

Naujų tyrimo vietų
poreikis 2026
metams: trūksta
bent 6 naujų
maršrutų miškuose

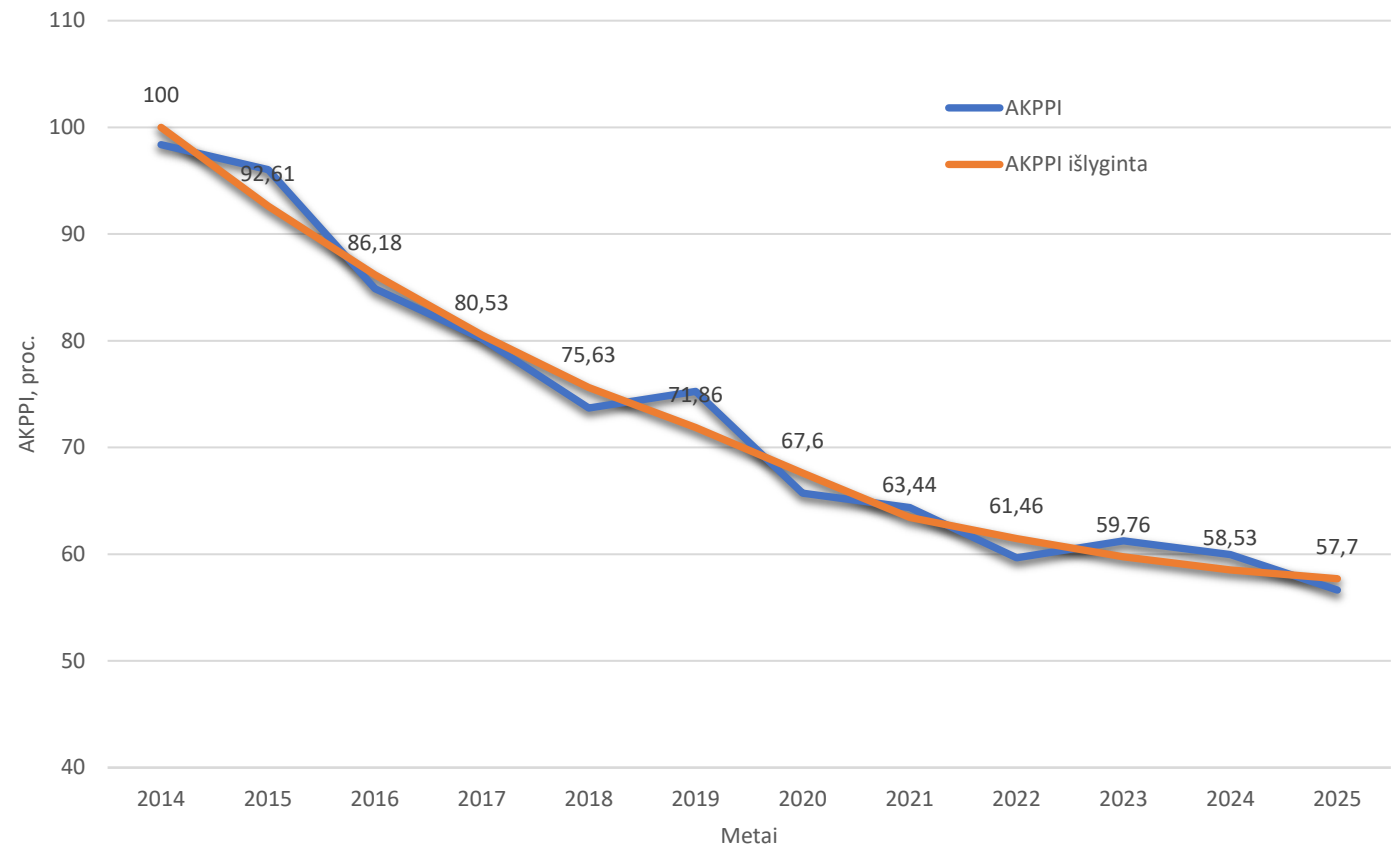

Per pastaruosius 25 m. Lietuvos kaimo
paukščių sumažėjo daugiau kaip
perpus!

Vien per pastaruosius 17 metų
Lietuvos kaimo paukščių sumažėjo
daugiau kaip 40 proc.!

Indekso skaičiavimui naudojami 14 rūšių populiacijų indeksai

1. Baltasis gandras (*Ciconia ciconia*);
2. Griežlė (*Crex crex*);
3. Pempė (*Vanellus vanellus*);
4. Dirvinis vieversys (*Alauda arvensis*);
5. Šelmeninė kregždė (*Hirundo rustica*);
6. Pievinis kalviukas (*Anthus pratensis*);
7. Geltonoji kielė (*Motacilla flava*);
8. Paprastoji kiauliukė (*Saxicola rubetra*);
9. Rudoji devynbalsė (*Curruca communis* = *Sylvia communis*);
10. Paprastoji medšarkė (*Lanius collurio*);
11. Paprastasis varnėnas (*Sturnus vulgaris*);
12. Karklažvirblis (*Passer montanus*);
13. Dagilis (*Carduelis carduelis*);
14. Geltonoji starta (*Emberiza citrinella*).

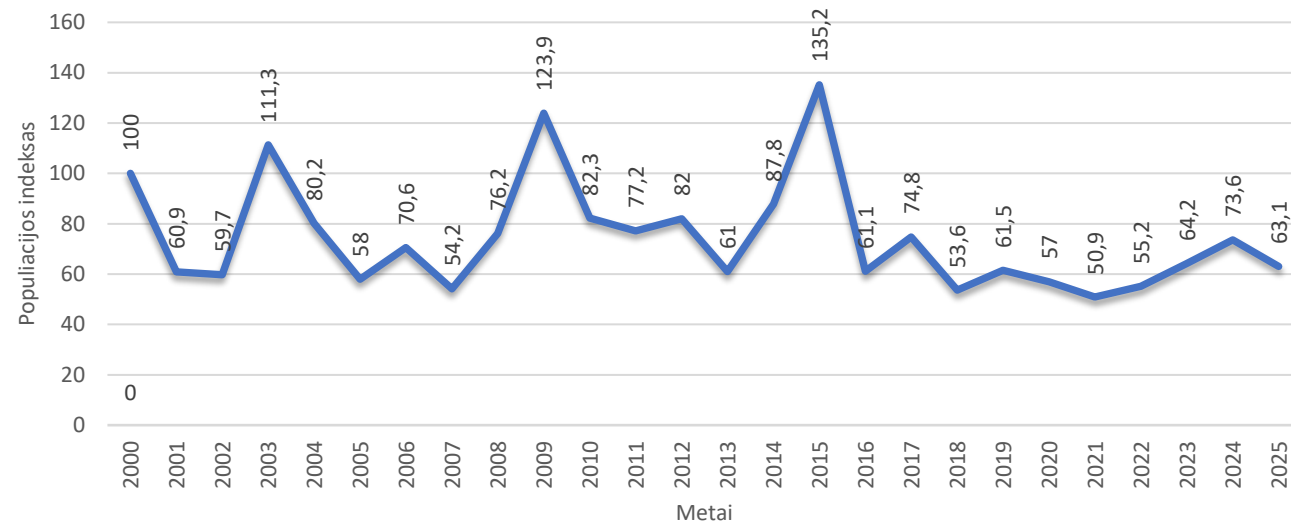

Baltasis gandras. D. Račkauskaitės nuotrauka

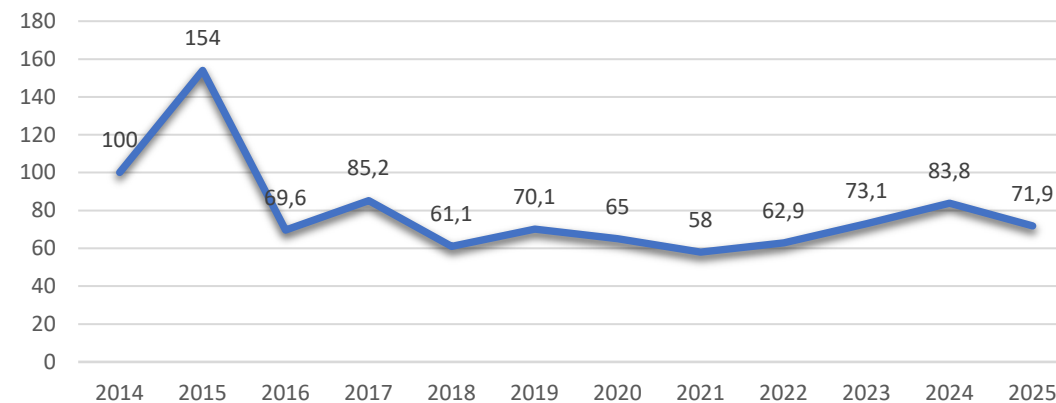

Populiacija vertinama kaip stabili, tačiau 2015–2021 m. stebimas labai spartus populiacijos mažėjimas, po kurio gausumas vėl padidėjo. Pagrindinės nykimo priežastys: pievų pavertimas ariamomis žemėmis, buveinių praradimas dėl melioracijos, sumažėjęs atvirų šlapių teritorijų plotas.

Baltasis gandras

Baltasis gandras

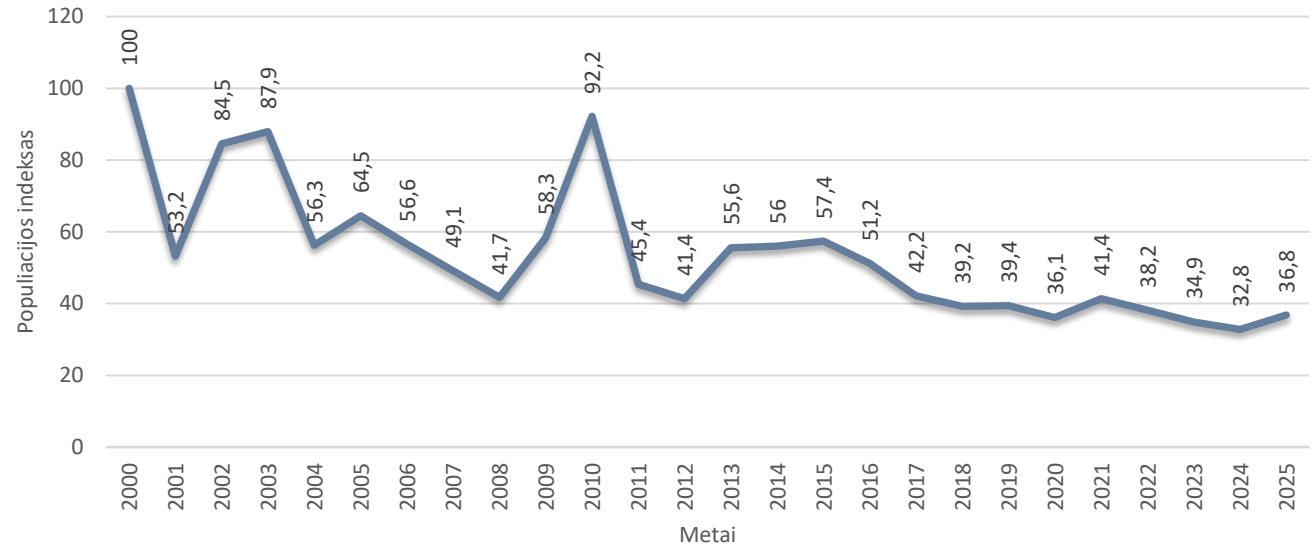

Šelmeninė kregždė. D. Račauskaitės nuotrauka

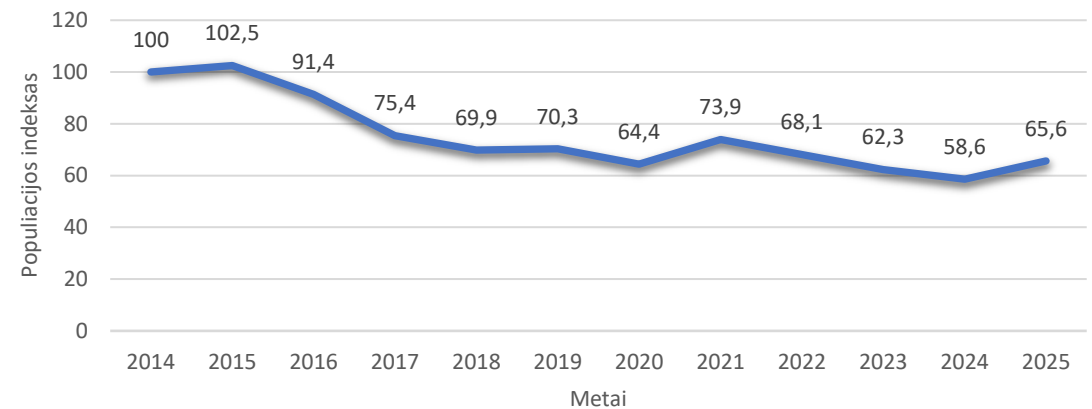

Populiacija mažėjo vidutiniu tempu, apie 3,2 proc. per metus), tačiau pastarąjį dešimtmetį gausumo mažėjimas tapo spartesnis (4,4proc. per metus). Pagrindinės nykimo priežastys: užsandarinami pastatai, mažėjančios vabzdžių populiacijos dėl intensyvaus pesticidų naudojimo ir gyvulininkystės ūkių skaičiaus mažėjimo.

Šelmeninė kregždė

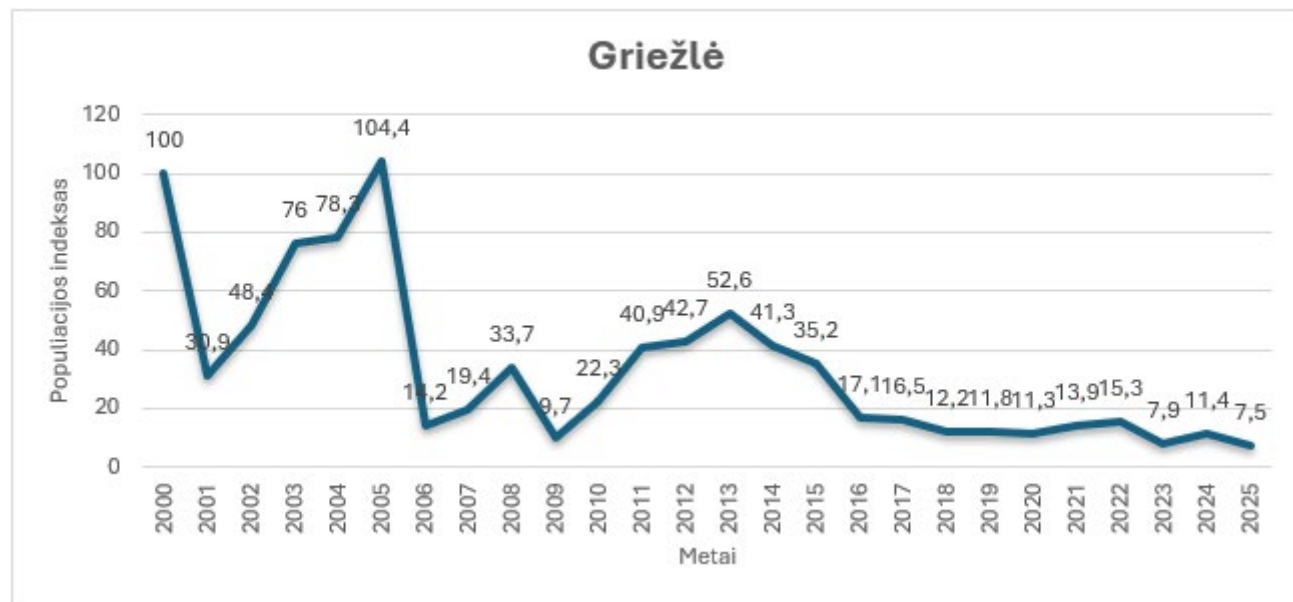

Šelmeminė kregždė

Populiacija mažėjo sparčiai – 11,3 proc. per metus, ir 2025 m. siekė tik 7,5 proc. lyginant su 2000 metais. Pagrindinės nykimo priežastys: pievų naikinimas, nepalankios šienavimo technologijos, pievų sausinimas, bendras žemės ūkio intensyvėjimas ir chemizacija.

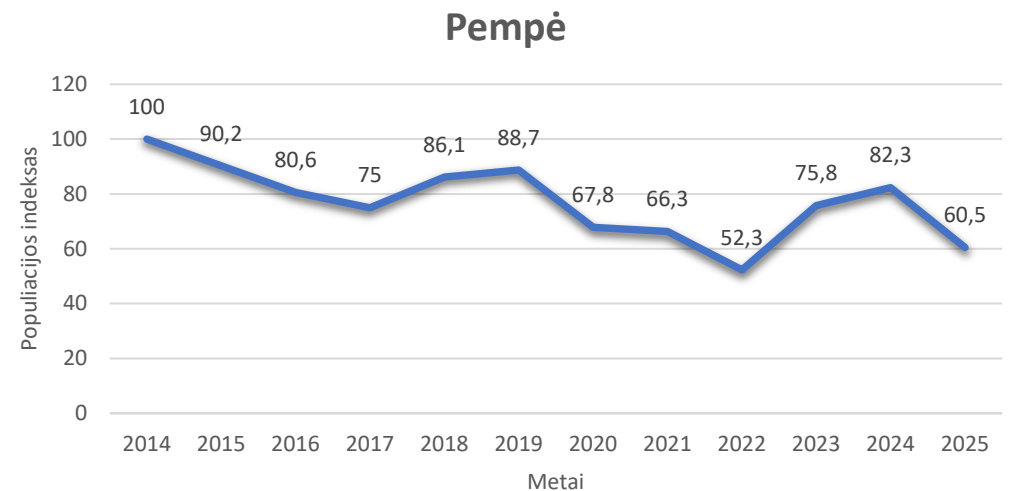
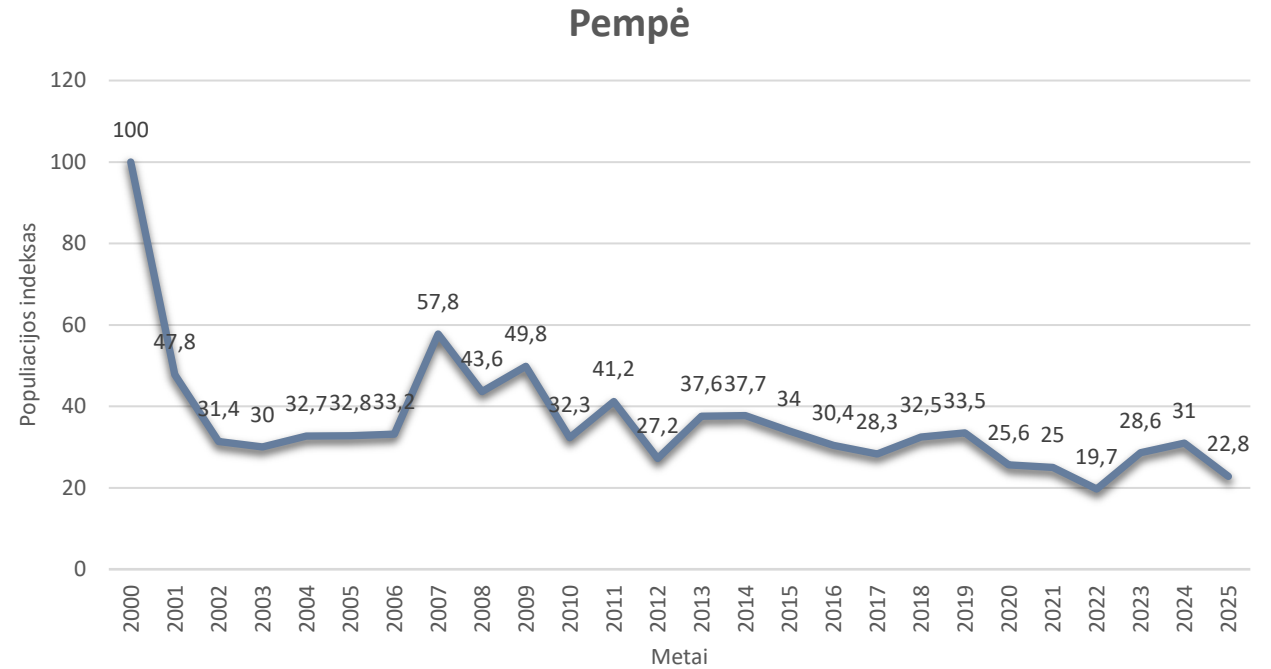
A

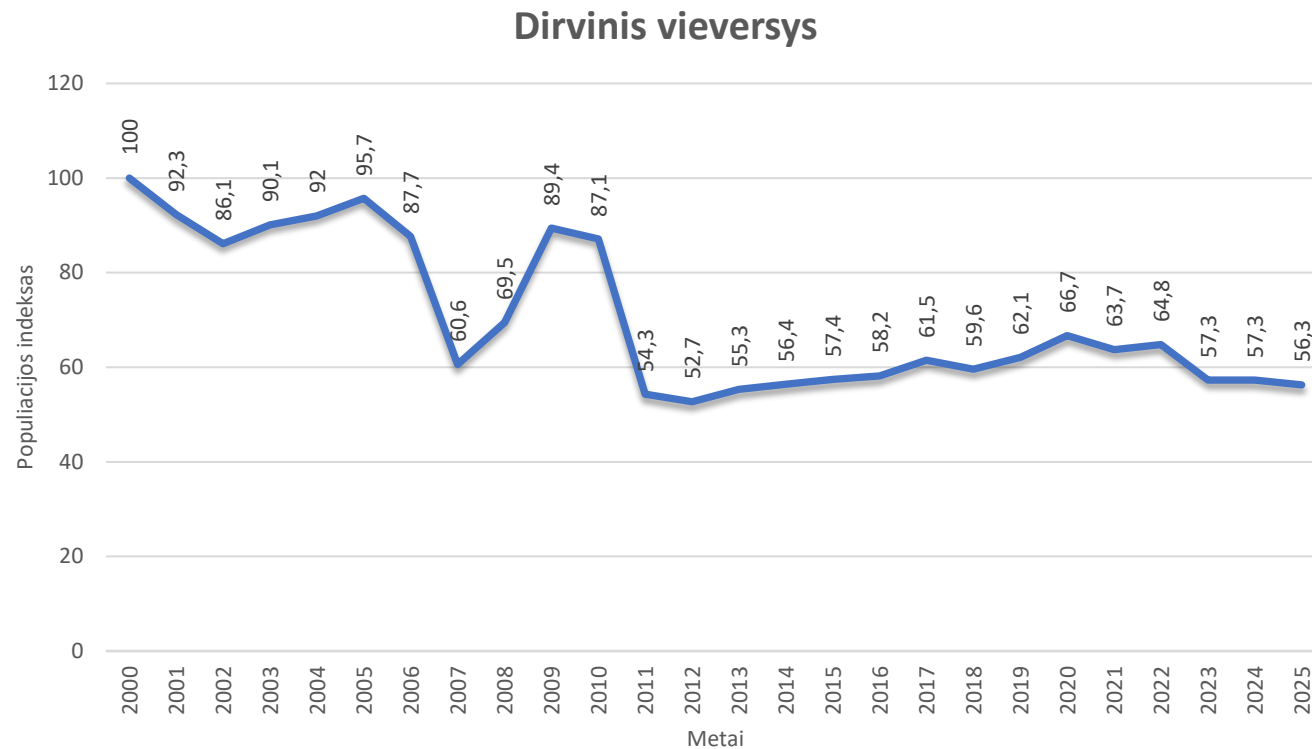

B

Populiacija mažėjo nežymiai, tačiau nuo 2014 m. nykimas tapo statistiškai reikšmingas ir siekė 3,3 proc. per metus. Pagrindinės nykimo priežastys: žemės ūkio intensyvinimas, ariamų dirvų ir pievų sausinimas, jų persėjimas paukščių perėjimo metu, lizdų su dėtimis bei jauniklių žuvimas pavasarinių žemės darbų metu.

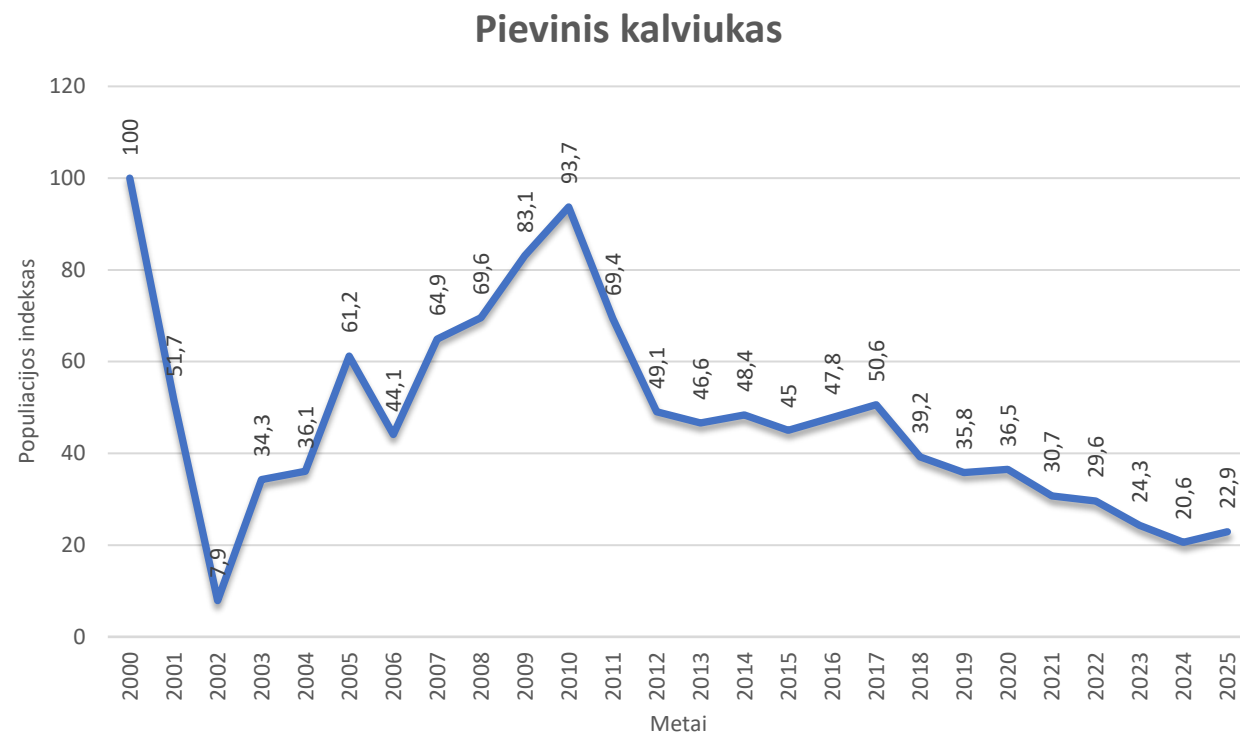

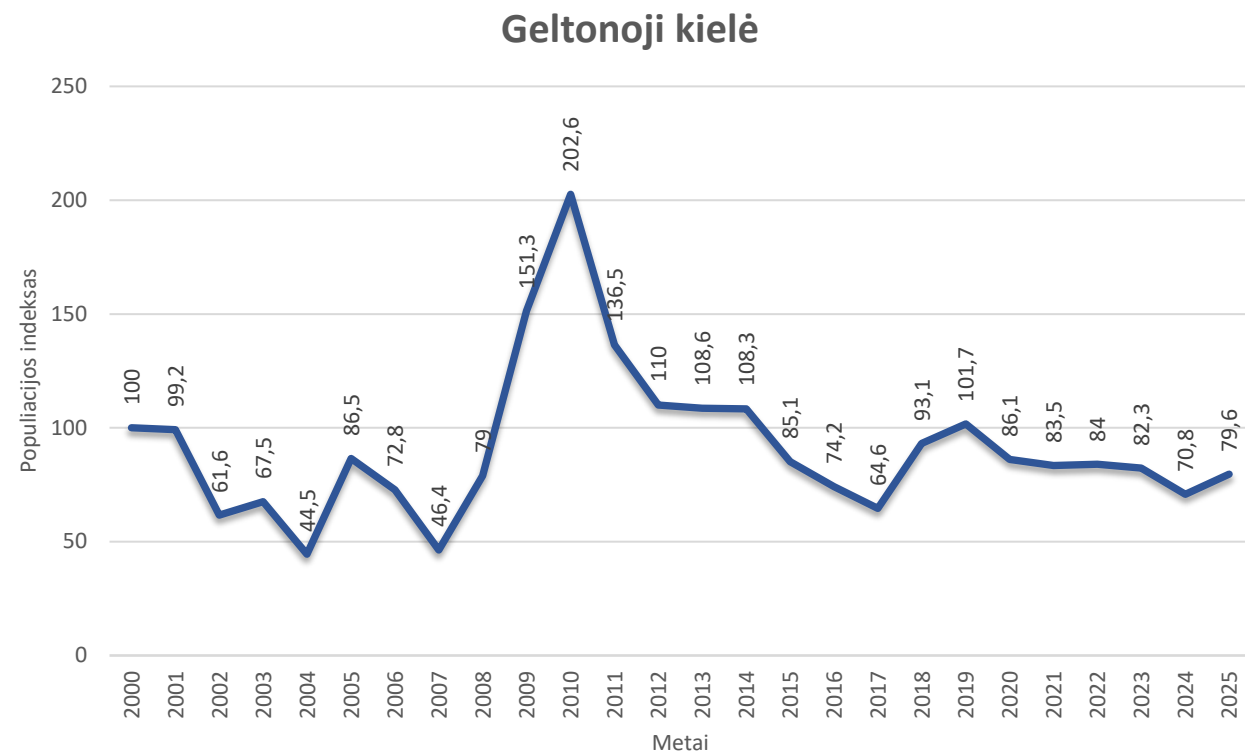
Populiacija mažėjo vidutiniu greičiu, iki 56,3 proc., vidutiniškai 2,1 proc. per metus, tačiau pastaraisiais metais stabilizavosi. Pagrindinės nykimo priežastys: maisto trūkumas ariamose žemėse, insekticidų ir herbicidų tiesioginis ir netiesioginis poveikis, trąšų netiesioginis poveikis, kuomet labai sutankėję javų pasėliai paukščiams apskritai nebetinka gyvenimui.

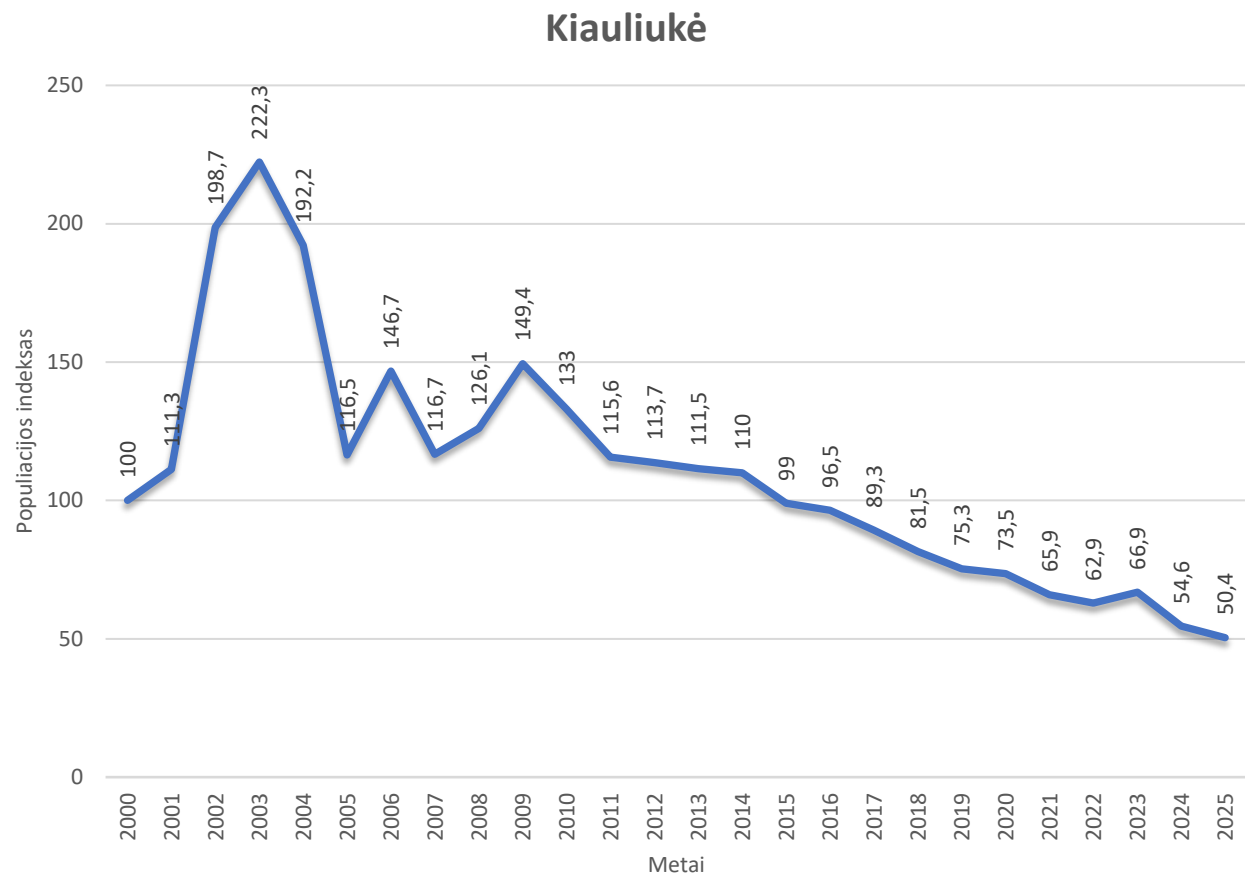
Pievinis kalviukas. D. Račkauskaitės nuotrauka

Populiacija mažėjo vidutiniu tempu, vidutiniškai 2,3 proc. per metus, pastarąjį dešimtmetį nykimas tapo dar greitesnis – 7,83 proc. per metus. Pagrindinės nykimo priežastys: pievų suarimas, drėgnų buveinių mažėjimas, gyvulininkystės ūkių skaičiaus mažėjimas.

Vykdomos populiacijų stebėsenos duomenimis ilguoju 2000–2025 m. laikotarpiu Lietuvos geltonosios kielės populiacijos pokyčiai nebuvo statistškai reikšmingi su požymiais į jos gausėjimą. Šis santykinai lėtas populiacijos gausėjimas statistškai nėra reikšmingas. Tuo tarpu vidutinės trukmės 2014–2025 m. laikotarpiu geltonosios kielės populiacija vertintina kaip stabili.

Populiacija mažėjo vidutiniu tempu, vidutiniškai 4,2 proc. per metus. Pagrindinės nykimo priežastys: žemės ūkio intensyvinimas, pievų suarimas, tinkamų buveinių nykimas.

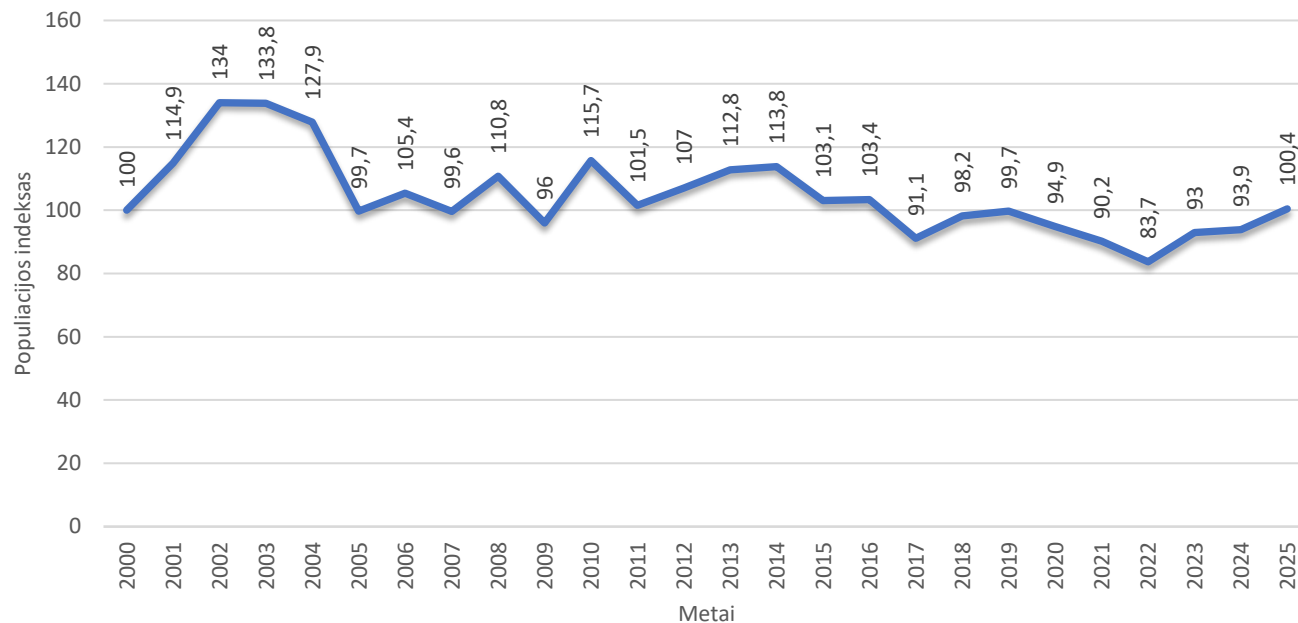

Rudoji devynbalsė. D. Račkauskaitės nuotrauka

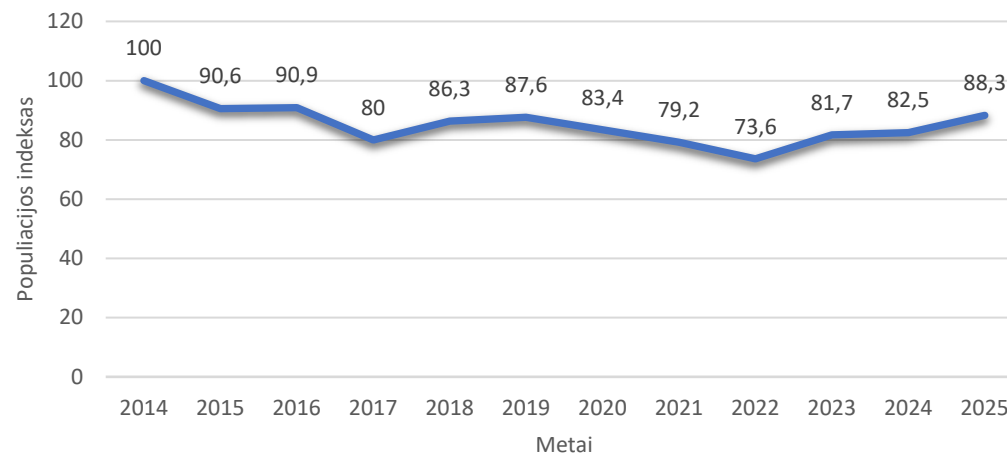

Per visą tyrimų laikotarpį gausa nežymiai svyravo, tačiau populiacija išliko stabili ar net nežymiai gausėjo tiriamojo laikotarpio pradžioje ir pabaigoje. Nuo 2014 m. stebėtas gausumo mažėjimas vidutiniškai 1,3 proc. per metus. Pagrindinės nykimo priežastys siejamos su krūmynų naikinimu, plėšrūnų, ypač naminių kačių poveikiu, vabzdžių populiacijų mažėjimu.

Rudoji devynbalsė

Rudoji devynbalsė

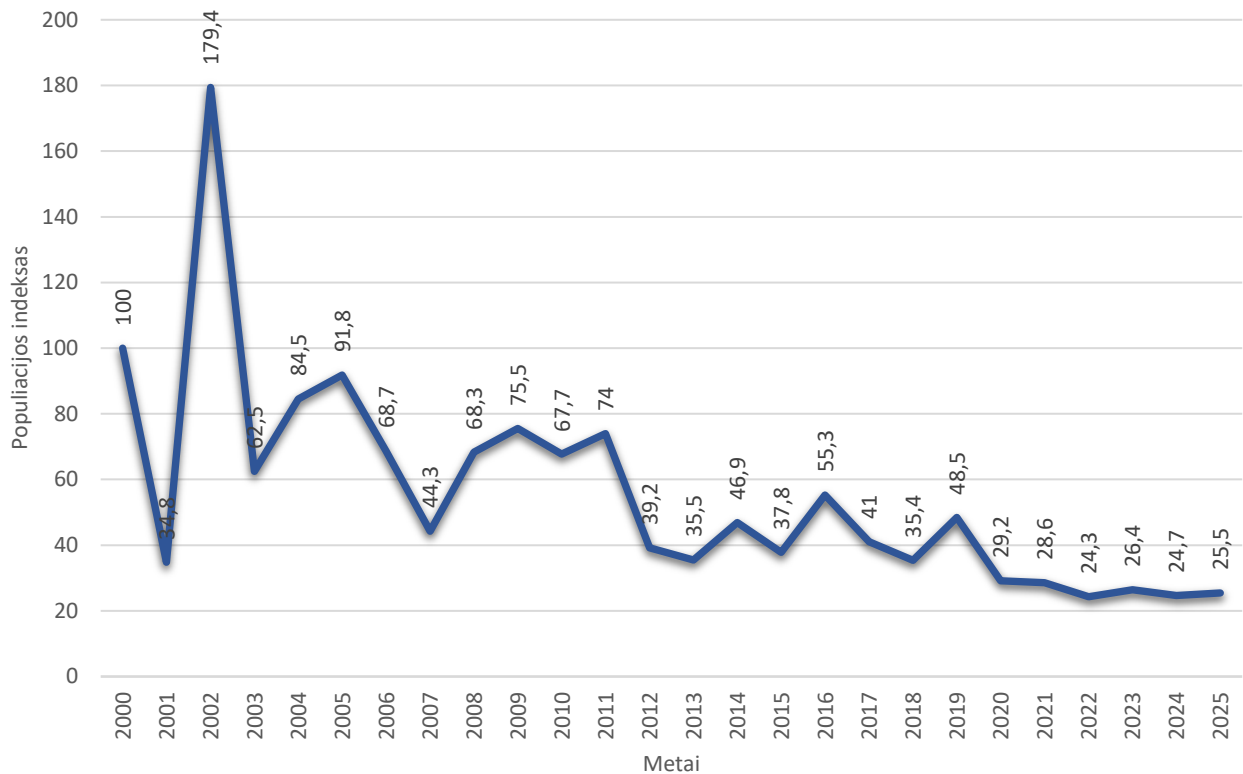

Populiacija mažėjo vidutiniškai, o pastarąjį dešimtmetį nykimas paspartėjo iki 8,7 proc. per metus. Pagrindinės nykimo priežastys: krūmų ir kitų kraštovaizdžio elementų naikinimas, vabzdžių populiacijų mažėjimas, mažėjantis kraštovaizdžio mozaikiškumas.

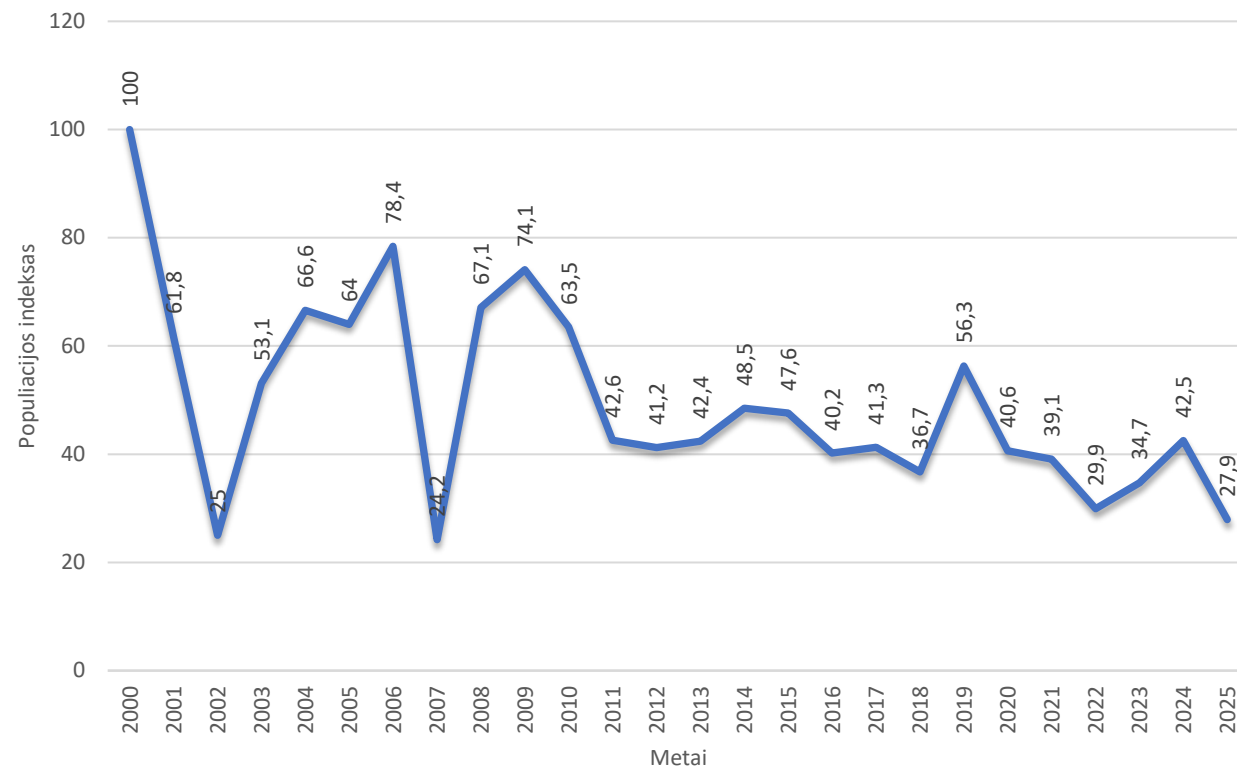
Varnėnas

Populiacija statistiškai reikšmingai mažėja vidutiniškai 5,1 proc. per metus. Pagrindinės nykimo priežastys: bendro pievų ploto mažėjimas, lauke laikomų gyvulių skaičiaus sumažėjimas. Vietomis gausos sumažėjimą galimai lemia bestuburių nykimas ir iškeliamų inkilų skaičiaus mažėjimo.

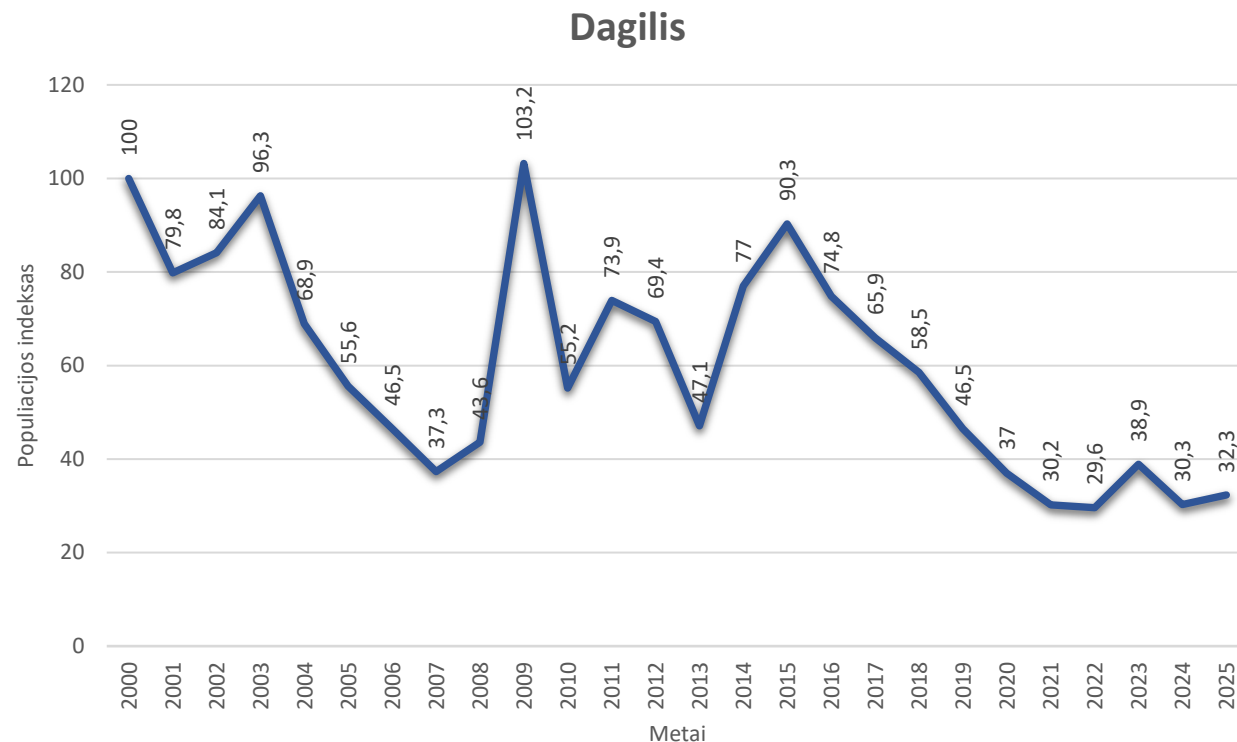
Karklažvirblis

Populiacija laikoma stabilia, nors fiksuojamas nežymus gausos mažėjimas, vidutiniškai siekiantis 2,4 proc. per metus. Pagrindinės nykimą galinčios spartinti priežastys siejamos su intensyvėjančiu žemės ūkiu, o ypač pesticidų naudojimu ir galimu maisto trūkumu dėl laukinių augalų (piktžolių, tokių kaip takažolės, kiaulpienės, trikertės žvaginės ir kt.) nykimo.

Dagilis. D. Račkauskaitės nuotrauka

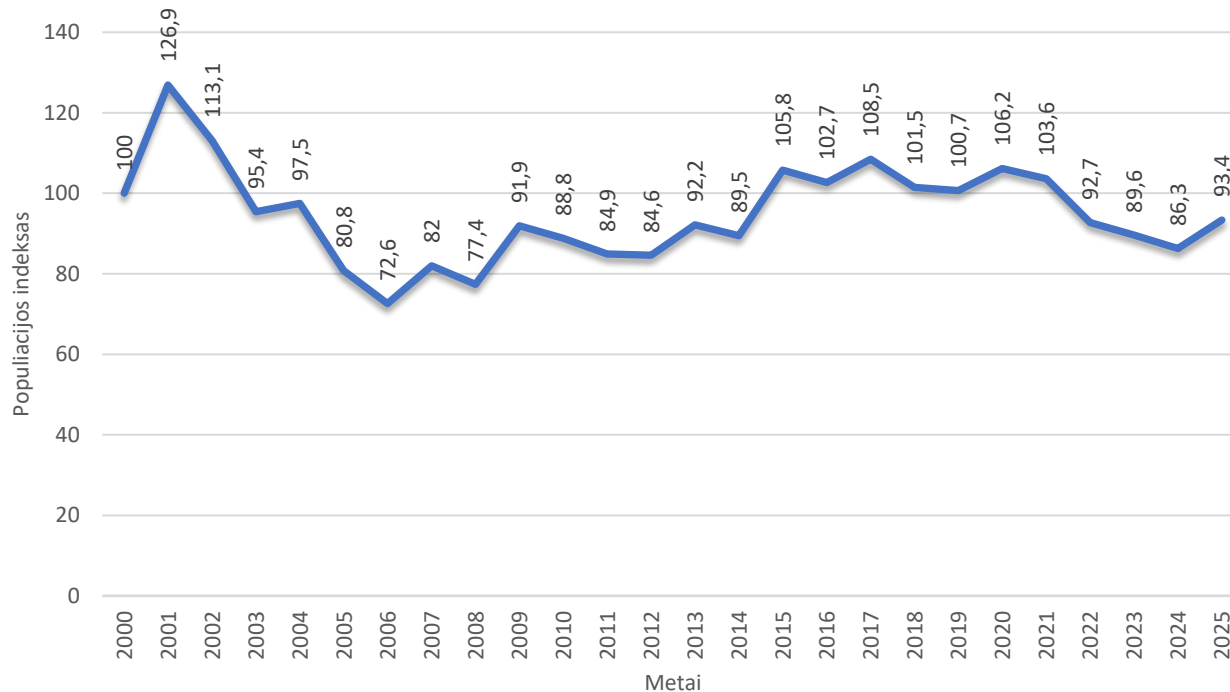

Viena sparčiausiai nykstančių rūšių, nes per tyrimų laikotarpį populiacija sumažėjo daugiau nei 60 proc. Pagrindinės nykimo priežastys: vabzdžių ir laukinių augalų (kai kurių piktžolėmis laikomų augalų sėklos – svarbus dagilių maisto šaltinis tiek veisimosi metu, tiek žiemą) sumažėjimas dėl pesticidų naudojimo.

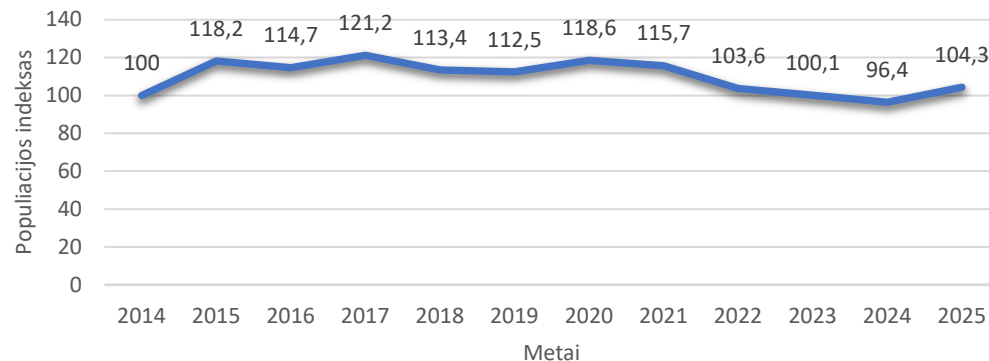

Populiacija gana stabili, pastarąjį dešimtmetį stebėtas net nedidelis gausos padidėjimas. Manoma, kad populiacijos gyvybingumui palankios šiltos žiemos, sutrumpėję laikotarpiai, kuomet žemės paviršių dengia ištisinė gilaus sniego danga.

Geltonoji starta

Geltonoji starta

Apibendrinimas

Rūšis	2000-2025 m.		2014-2025 m.	
	Gausos indeksas 2024 m.	Populiacijos gausos tendencija	Gausos indeksas 2024 m.	Populiacijos gausos tendencija
Baltasis gandras	82,4	Stabili	91,3	Mažėja
Griežlė	14,4	Neaiški	24,8	Mažėja
Pempė	27,7	Neaiški	70,2	Mažėja
Dirvinis vieversys	51,4	Mažėja	102,6	Stabili
Šelmeninė kregždė	46,4	Mažėja	66,5	Mažėja
Pievinis kalviukas	19,7	Neaiški	40,8	Mažėja
Geltonoji kielė	93,8	Stabili	73,7	Stabili
Kiauliukė	58,7	Mažėja	53,9	Mažėja
Rudoji devynbalsė	126,1	Stabili	91,6	Mažėja
Paprastoji medšarkė	80,2	Neaiški	59,6	Mažėja
Varnėnas	28,4	Mažėja	67,6	Mažėja
Karklažvirblis	50,8	Stabili	102,1	Mažėja
Dagilis	42,2	Mažėja	40,9	Mažėja
Geltonoji starta	96,7	Stabili	103,1	Mažėja

- Ilguoju laikotarpiu 5 rūšių populiacijos statistiškai reikšmingai mažėja, 5 rūšių populiacijos laikytinos stabiliomis, 4 rūšių populiacijų gausa svyruoja, pokyčiai statistiškai nereikšmingi.
- Vidutinės trukmės laikotarpiu 12 rūšių populiacijos mažėjo – **2014-2025 m. nykimas spartesnis.**
- Tik vienos rūšies – geltonosios kielės – populiacija išlieka stabili ir ilguoju, ir vidutinės trukmės laikotarpiu.
- Nėra rūšių, kurių populiacijų gausa didėtų.

**Biologinės
įvairovės rodiklio
„Miško paukščių
indikatorius“ (MPI)
metodinių-
organizacinių
pagrindų Lietuvoje
sukūrimas, jo 2025
m. reikšmės
nustatymas pagal
specialius lauko
tyrimus**

2025 metais buvo pradėtas AM finansuojamas,
VMT administruojamas tiriamasis darbas;

MPI stebėseną (monitoringą) vykdomas pagal
šioms darbams vykdyti EK nurodytą metodiką;

Atliktos paukščių apskaitos iš viso 40-tyje
apskaitos maršrutų miško aplinkoje;

Sudarytas MPI indikatorinių rūšių sąrašas;

Parengta tyrimo ataskaita, pateikti
preliminarūs rezultatai.

Lietuvos MPI indikatorinių rūšių sąrašas (2025-07-30)

1. Paukštvanagis
2. Paprastasis suopis
3. Uldukas
4. Jerubė
5. Pilkoji meleta
6. (Žalioji meleta)
7. Juodoji meleta
8. Mažasis genys
9. Vidutinis genys

10. Brastinis tilvikas
11. Amalinis strazdas
12. Riešutinė
13. Paprastoji pilkoji zylė
14. Šiaurinė pilkoji zylė
15. Kuoduotoji zylė
16. Juodoji zylė
17. Paprastoji
raudonuodegė
18. Mažoji musinukė
19. Liputis

MPI paukščių rūšių gausos indeksų apskaičiavimas

- Pasirinktos 19 rūšių **kompleksiškai reprezentuoja** visą ūkiškai vertingų miško buveinių tinklą pagal skirtingą pagrindinio ardo **medžių rūšių sudėtį, amžių** bei **hidrologinį režimą, ūkio intensyvumą** ir kitus veiksnius;
- Buvo apskaičiuoti visų 19 rūšių metiniai gausos indeksai, įvertinti populiacijų pokyčiai („rTRIM-shell“):

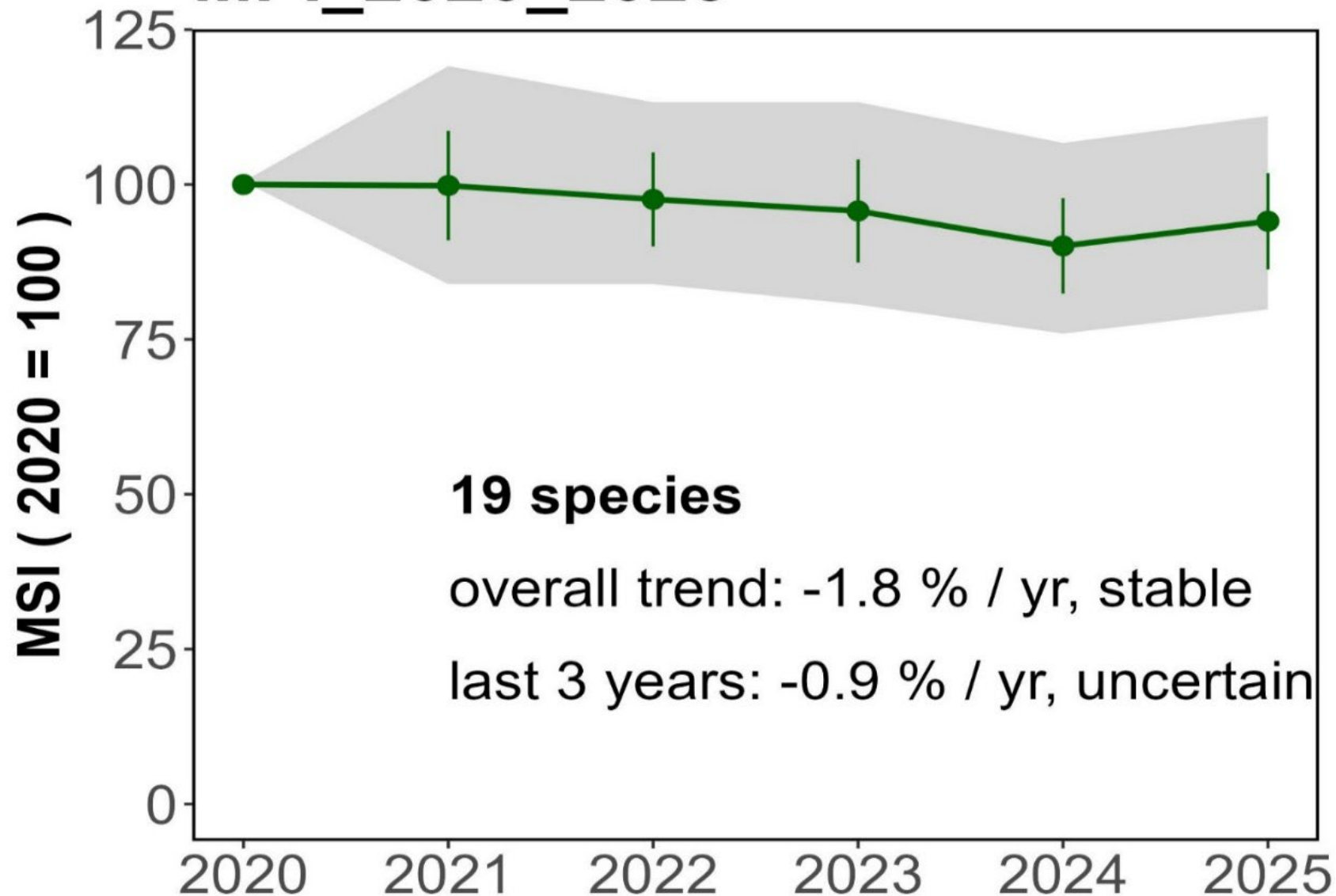
3 lentelė. Lietuvos miško paukščių indikatorinių rūšių metiniai indeksai bei populiacijų gausos pokyčių vertinimas 2020-2025 m. laikotarpyje

MPI rūšys	Rūšių metiniai indeksai, 2020-2024 m.						Populiacijų gausos pokyčių vertinimas		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Rodiklis*	Paklaida	Pokyčio kategorija**
Paukštvanagis	100	37.6	62.2	78.4	61.3	71,6	1.028	0.032	Nereikšmingas
Paprastasis suopis	100	87.6	92.7	78.3	86.3	62	0.959	0.012	Vidutinis sumažėjimas (p<0.05)
Jerubė	100	137.4	86.6	79.3	50	55,4	1.003	0.028	Nereikšmingas
Brastinis tilvikas	100	79.4	79.5	110.2	81.7	94,3	1.054	0.018	Vidutinis padidėjimas (p<0.05)

Svarbiausi rezultatai

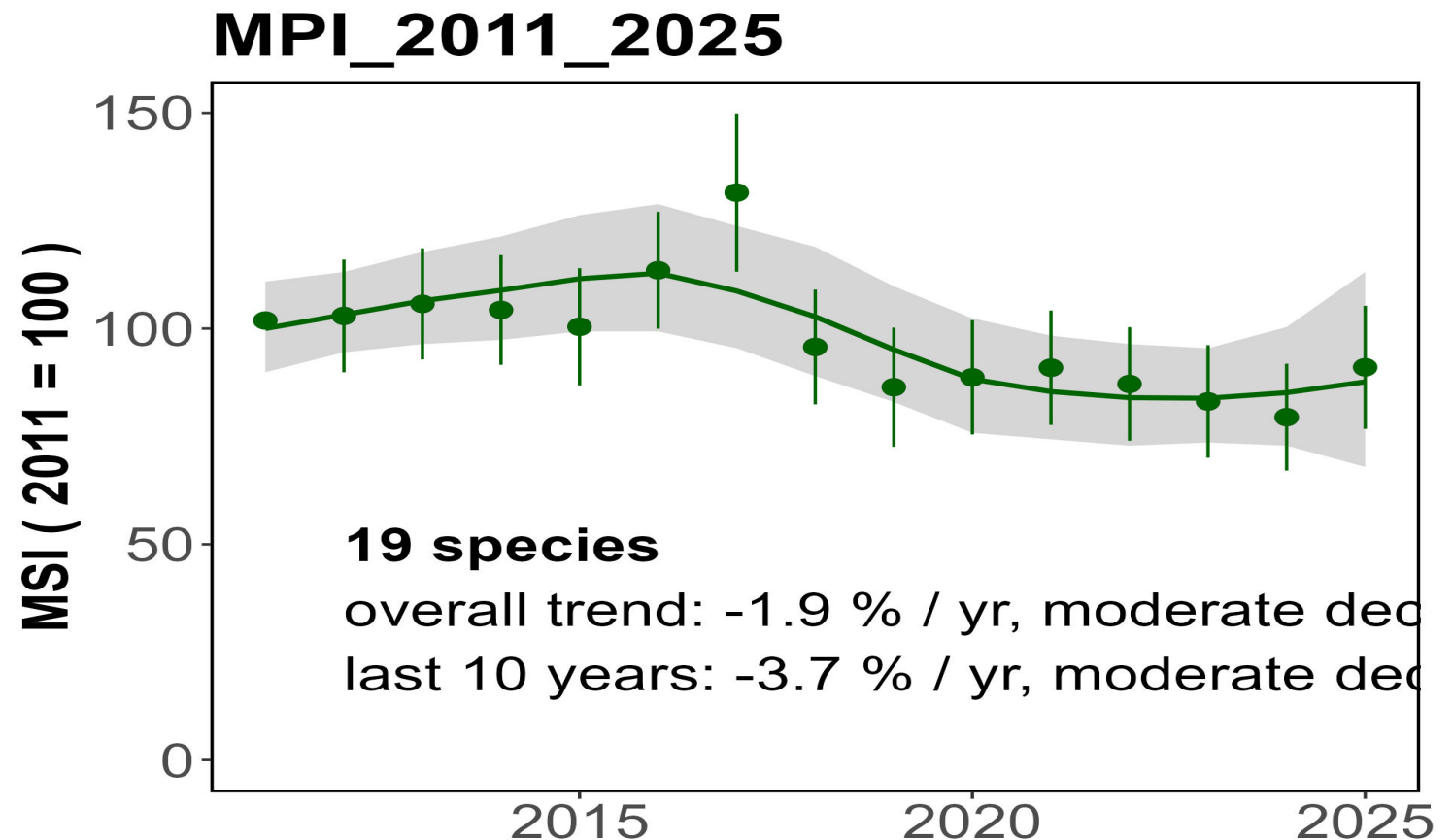
- 2020-2025 metais įprastų miško paukščių populiacijų gausa nežymiai mažėjo. Apskaičiuotas MPI pokytis siekia **-5,615 proc.** punktų, pokytis nėra statistiškai reikšmingas.
- Bendras įprastų miško paukščių gausos mažėjimo greitis siekia 1,8 proc. punktų per metus, populiacijų **būklė stabili**.
- 6 rūšių populiacijų pokyčiai buvo statistiškai **nereikšmingi** (paukštvanagis, jerubė, žalioji ir pilkoji meletos, vidutinytis ir mažasis geniai).
- 5 rūšių populiacijos yra **stabilios** (amalinis strazdas, kelių rūšių zylės: šiaurinė pilkoji, kuoduotoji ir juodoji bei miškinis liputis).
- 5 rūšių populiacijos statistiškai reikšmingai **padidėjo**. (uldukas, juodoji meleta, brastinis tilvikas ir mažoji musinukė
- 3 rūšių populiacijos statistiškai reikšmingai vidutiniškai **sumažėjo** (paprastasis suopis, paprastoji pilkoji zylė ir riešutinė).

MPI_2020_2025

- 2011-2025 metais įprastų miško paukščių populiacijų gausa nežymiai mažėjo. Apskaičiuotas MPI pokytis siekia **-11,492 proc.** punktų, pokytis nėra statistiškai reikšmingas.
- Bendras įprastų miško paukščių gausos mažėjimo greitis siekia 1,9 proc. punktų per metus, populiacijų **būklė stabili**.

Papildoma MPI analizė 2011-2025 m.

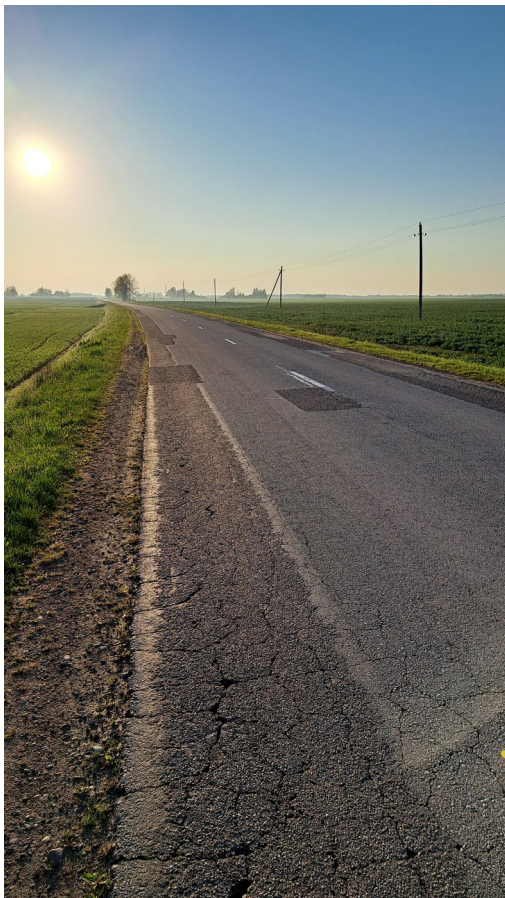
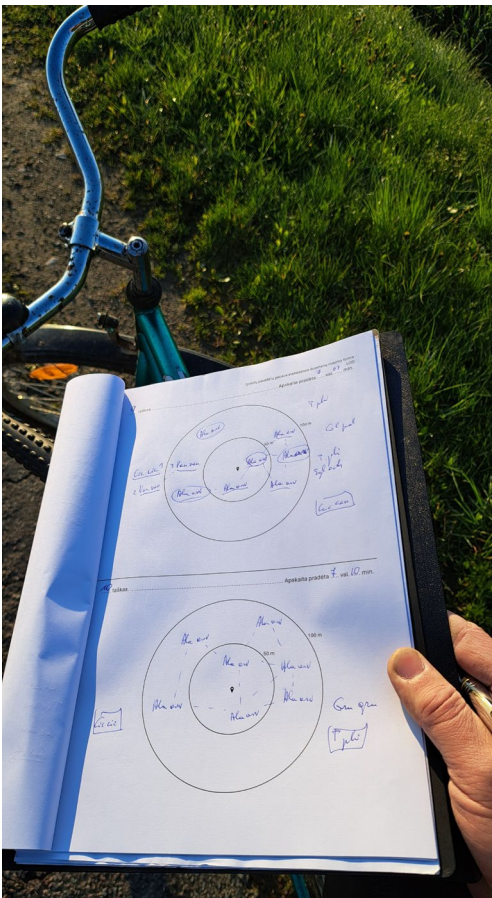
1	Species_nur	Species	N_sites	Slope_imp	Slope_imp	Slope_imputed_classification	Year_from
2	2690	Accipiter nisus	77	1,002317	0,033417	Uncertain	2011
3	2870	Buteo buteo	178	0,933688	0,009443	Moderate decrease (p<0,01)	2011
4	3260	Bonasa bonasia	37	0,965289	0,03943	Uncertain	2011
5	5530	Tringa ochropus	101	0,962221	0,016434	Moderate decrease (p<0,05)	2011
6	6680	Columba oenas	72	1,036759	0,030976	Uncertain	2011
7	8550	Picus canus	68	0,970947	0,040904	Uncertain	2011
8	8560	Picus viridis	17	0,895073	0,047691	Uncertain	2011
9	8630	Dryocopus martius	145	0,988102	0,012155	Stable	2011
10	8830	Leiopicus medius	59	1,039245	0,018973	Moderate increase (p<0,05)	2011
11	8870	Dryobates minor	63	1,016277	0,033367	Uncertain	2011
12	11220	Phoenicurus phoenicurus	138	1,086087	0,015943	Strong increase (p<0,05)	2011
13	12020	Turdus viscivorus	93	0,994695	0,016697	Stable	2011
14	13430	Ficedula parva	58	1,1062	0,036901	Moderate increase (p<0,05)	2011
15	14400	Poecile palustris	118	0,993388	0,018391	Stable	2011
16	14420	Poecile montanus	76	0,913913	0,023668	Moderate decrease (p<0,05)	2011
17	14540	Lophophanes cristatus	78	0,969076	0,020132	Uncertain	2011
18	14610	Periparus ater	94	0,988882	0,015462	Stable	2011
19	14860	Certhia familiaris	85	0,970786	0,018464	Uncertain	2011
20	15570	Nucifraga caryocatactes	37	0,886128	0,041622	Moderate decrease (p<0,05)	2011

Padėka

- Dėkojame visiems įprastų paukščių apskaitų vykdytojams, be kurių indėlio ir pagalbos, nebūtume turėję galimybės pradėti įgyvendinti MPI tyrimo. Šiuo metu miškuose paukščių apskaitas vykdo šie tyrėjai:
- Robertas Akstinas, Rimvydas Alšauskas, Audrius Antanavičius, Džiugas Anuškevičius, Jonas Arbačiauskas, Barbora Boguševičiūtė, Liudas Būčys, Arūnas Čerkauskas, Andrejus Gaidamavičius, Eugenijus Drobelis, Arnas Gedvilas, Kęstutis Jarmalavičius, Marius Karlonas, Vygantas Karnauskas, Antanas Kasparavičius, Ignas Krasauskas, Petras Kurlavičius, Gvidas Laukaitis, Renata Mackevičienė, Marijonas Mackevičius, Agnė Masiliūnaitė, Simonas Minkevičius, Vaiva Narušienė, Armandas Naudžius, Šarūnė Noreikaitė, Daiva Norkūnienė, Nerijus Padleckis, Egle Pakštytė, Lukas Palaitis, Gediminas Petkus, Gintaras Riauba, Elena Rimkutė, Igoris Semionovas, Jolanta Šabūnaitė, Povilė Šlepetytė, Kamilė Šoblinskaitė, Laimonas Šniaukšta, Irmina Vaičiūnaitė, Kamilė Vasarevičiūtė, Ieva Verseckaitė.

Padėka

- Dėkojama visiems įprastų paukščių apskaitų vykdytojams, be kurių indėlio ir pagalbos, nebūtume turėję galimybės surinkti ilgamečių duomenis apie paukščių gausos pokyčius. Šiuo metu paukščių apskaitas vykdo šie tyrėjai:
- Vidmantas Adomonis, Robertas Akstinas, Ginta Ambražaitė, Jonas Arbačiauskas, Andrė Bakanavičienė, Remigijus Bakanavičius, Dainius Baronas, Modestas Bružas, Liudas Būčys, Arūnas Čerkauskas, Eugenijus Drobelis, Daina Gailiušaitė, Lina Galatiltė, Lilija Ivanovienė, Kęstutis Jarmalavičius, Austėja Jasinskytė, Marius Karlonas, Petras Kurlavičius, Gvidas Laukaitis, Tedas Laurinaitis, Renata Mackevičienė, Marijonas Mackevičius, Simonas Minkevičius, Vaiva Narušienė, Daiva Norkūnienė, Nerijus Padleckis, Egle Pakštytė, Gediminas Petkus, Žydrūnas Preikša, Jurgita Pribušauskienė, Gintaras Riauba, Grita Skujienė, Asta Stapulionytė, Birutė Stukė, Jolanta Šabūnaitė, Irmantas Šalaševičius, Mindaugas Šeškuš, Jonas Šiurys, Povilė Šlepetytė, Laimonas Šniaukšta, Talvydas Špiliauskas, Irmina Vaičiūnaitė, Kamilė Vasarevičiūtė.
- Visems jiems didelis AČIŪ!
- Ačiū ir ilgamečiams JPGS koordinatoriams : prof. Habil. Dr. Petruui Kurlavičiui ir Renatai Mickevičienei!

Ačīū

Varnėnas, D. Račkauskaitės nuotrauka.